

Rapport

Rapport over een klacht over de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland uit Amsterdam.

Datum: 14 juni 2012

Rapportnummer: 2012/103

Klacht

Verzoekster klaagt erover dat ambtenaren van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland haar op 27 februari 2009 hebben aangehouden en de handboeien hebben aangelegd, nadat zij een ander adres had opgegeven dan waarop zij volgens de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA) stond ingeschreven, terwijl zij reeds haar rijbewijs met daarop haar burgerservicenummer had verstrekt.

ALGEMEEN

Op 27 februari 2009 reed verzoekster in haar auto zonder haar autogordel om. Zij was op dat moment acht maanden zwanger. Zij werd staande gehouden door drie politie-ambtenaren, waarbij verzoekster haar rijbewijs en visitekaartje overhandigde aan de politieambtenaren. Verzoekster vermeldde daarbij dat de bekeuring wegens het niet-dragen van de autogordel gestuurd kon worden naar het adres dat op het visitekaartje stond vermeld. De politieambtenaren confronteerden verzoekster met het door hen geconstateerde verschil tussen het door haar opgegeven adres van het visitekaartje met het adres in de GBA. Verzoekster liet weten dat zij op meer dan één adres stond ingeschreven en dat de auto op het adres van het visitekaartje stond geregistreerd. Verzoekster werd uiteindelijk aangehouden en geboeid in de politieauto naar het politiebureau gebracht. Verzoekster ontving op een later moment een transactievoorstel voor het niet op eerste vordering opgeven van correcte adresgegevens; op 15 februari 2010 is verzoekster daarvan door de rechter vrijgesproken.

Verzoekster diende op 16 februari 2010 een klacht in bij de politie over dit politie-optreden. Bij brief van 7 september 2010 liet de korpsbeheerder weten de klacht van verzoekster voor wat betreft het aanleggen van de handboeien gegrond te verklaren. De klacht inzake de aanhouding van verzoekster werd ongegrond verklaard. Daarbij week de korpsbeheerder af van het advies van de Commissie voor de Politieklachten Amsterdam-Amstelland (hierna: de commissie). Op 11 juli 2011 wendde verzoekster zich tot de Nationale ombudsman. Op 25 oktober 2011 stelde de Nationale ombudsman een onderzoek in naar de klacht. De gedraging waarover wordt geklaagd wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland.

VISIE VERZOEKSTER

Verzoekster liet weten dat zij die bewuste dag inderdaad geen gordel om had toen zij in haar auto reed; de gordel was in verband met haar vergevorderde zwangerschap te kort

geworden. Nadat verzoekster was staande gehouden door drie politieambtenaren gaf ze hun haar rijbewijs en een visitekaartje met de mededeling dat de boete naar het adres op het visitekaartje gestuurd kon worden. Verzoekster bevestigde de vraag van de politieambtenaren dat zij op het adres van het visitekaartje stond ingeschreven. Nadat de politieambtenaren dat adres checkten in de GBA, lieten zij haar weten dat verzoekster volgens hun gegevens op een ander adres stond ingeschreven. Verzoekster vertelde dat zij in totaal op drie adressen stond ingeschreven en dat de auto op het adres vermeld op het visitekaartje stond ingeschreven. Verzoekster verzocht hen opnieuw om de boete naar het adres van het visitekaartje te sturen. Verzoekster werd daarop meegedeeld dat zij werd aangehouden en mee moest naar het politiebureau. Het werd verzoekster niet toegestaan om met haar eigen auto naar het politiebureau te rijden. In plaats daarvan werden haar de handboeien aangelegd en moest zij achterin de politieauto plaatsnemen. De boete voor het niet-dragen van de autogordel was volgens verzoekster terecht en die heeft zij dan ook voldaan. Aangezien verzoekster het niet eens was met de boete wegens het niet op eerste aanvraag opgeven van een correct adres, liet zij deze zaak voorkomen bij de rechter. Zij is daarvan uiteindelijk vrijgesproken.

Verzoekster liet tijdens een telefoongesprek met een medewerker van het Bureau Nationale ombudsman weten dat ze weliswaar destijds verbaal lastig was, maar dat dit volgens haar geen reden moet zijn om handboeien aangelegd te krijgen.

VISIE POLITIE

De drie betrokken politieambtenaren, waarvan twee destijds in opleiding waren en hun coach, verklaarden dat zij verzoekster wilden aanspreken op het niet dragen van de gordel. Toen zij met hun opvallende dienstvoertuig naast de auto van verzoekster stonden, deed zij net alsof zij hen niet zag, aldus de politieambtenaren. Verzoekster zou erg recalcitrant zijn geweest, denigrerende opmerkingen hebben gemaakt en met oordopjes in haar oren een computerspelletje spelen terwijl de politieambtenaren bezig waren de aankondiging van beschikking uit te schrijven. Voor het afhandelen van de beschikking werd verzoekster gevraagd om het adres op te geven waar zij stond ingeschreven. Verzoekster overhandigde daarop haar rijbewijs. Omdat het volgens de politie vaak voorkomt dat het adres op het rijbewijs niet overeenkomt met het adres bij de GBA, wordt standaard gevraagd op welk adres men bij de GBA staat ingeschreven. Daarop gaf verzoekster haar visitekaartje met daarop een ander adres en meldde daarbij dat dit het adres zou zijn waarop zij stond ingeschreven. Na onderzoek bleek verzoekster echter op een ander adres ingeschreven te staan dan het adres dat op het visitekaartje stond vermeld. Toen zij verzoekster daarmee confronteerden, zou zij met luide stem hebben verkondigd dat er mensen zijn met meerdere huizen en dat zij dat met hun modale salarisje vast niet konden voorstellen. Verzoekster liet hun weten de bekeuring gestuurd te

willen hebben naar het adres zoals vermeld op het visitekaartje en zou daarbij gezegd hebben dat zij bepaalde wat er gebeurde. Uiteindelijk werd verzoekster meegedeeld dat ze werd aangehouden ter zake van het niet opgegeven van volledige gegevens. Vanwege het recalcitrante gedrag van verzoekster kreeg zij de handboeien aangelegd. Van agressief gedrag was geen sprake, maar volgens de betrokken politieambtenaren bestond het risico dat verzoekster zich ging misdragen in de auto. De betrokken politieambtenaren hebben verklaard dat zij geen uiterlijke kenmerken van de zwangerschap bij verzoekster hadden waargenomen. Er werd verder nog verklaard dat het boeien te verkiezen was boven het op straat fouilleren van verzoekster door een mannelijke politieambtenaar.

De korpsbeheerder stelde zich op het standpunt dat door de wijze waarop verzoekster reageerde op de vraag waar zij stond ingeschreven en de afwijking van het door haar opgegeven adres in de GBA, er voldoende feiten en omstandigheden waren op basis waarvan verzoekster als verdachte kon worden aangemerkt. De aanhouding was daardoor volgens de korpsbeheerder rechtmatig geweest. De korpsbeheerder liet verder weten dat hij van mening was dat de betrokken politieambtenaren geen verwijt kon worden gemaakt dat de bekeuring ter plekke niet rustig was afgehandeld. Voor wat betreft het aanleggen van de handboeien bleef de korpsbeheerder bij het standpunt dat deze klacht gegrond was.

AANVULLENDE INFORMATIE

Verzoekster heeft een medewerker van de Nationale ombudsman laten weten op welk adres zij destijds in de GBA stond ingeschreven. Dit bleek hetzelfde adres te zijn als het adres dat de politieambtenaar na verificatie bij het politiebureau had doorgekregen.

Advies commissie

De commissie had geadviseerd om het aanhouden van verzoekster niet behoorlijk te achten, omdat er onvoldoende reden was om verzoekster als verdachte te beschouwen. Verzoekster had immers geen vals adres opgegeven. Ook ten aanzien van het gebruik van de handboeien adviseerde de commissie het standpunt in te nemen dat dit niet behoorlijk was geweest. Los van het feit dat verzoekster zich slechts verbaal op denigrerende wijze uitliet, was het feit dat verzoekster zwanger was volgens de commissie een duidelijke contra-indicatie voor het boeien.

Wettelijk kader

Ingevolge artikel 3 eerste lid van de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (Wahv) en artikel 2 eerste lid en onder a van het Besluit administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften 1994 zijn politieambtenaren

belast met het toezicht op de naleving van verkeersvoorschriften als bedoeld in artikel 2 eerste lid van de Wahv. Uit artikel 2 eerste lid van de Wahv volgt dat een bekeuring kan worden opgelegd voor in de bijlage bij die wet omschreven gedragingen die in strijd zijn met verkeersvoorschriften.

Het als bestuurder van een motorvoertuig geen gebruik maken van de voor hem beschikbare autogordel is opgenomen in de bijlage bij de Wahv. Daaruit volgt dat de betrokken politieambtenaren, toen zij naar de adresgegevens van verzoekster vroegen, toezicht hielden in het kader van de Wahv. Als toezichthouders konden zij op grond van artikel 5:16 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) inlichtingen van verzoekster vorderen. Dit vorderen daarvan dient volgens artikel 5:13 van de Awb wèl redelijkerwijs nodig te zijn voor de vervulling van de taak van de toezichthouder.

Artikel 34 eerste lid onder b en lid 2 van de Wahv bepaalt dat er sprake is van een overtreding indien iemand onjuiste gegevens opgeeft waarop de vordering van een toezichthouder betrekking heeft.

OORDEEL NATIONALE OMBUDSMAN

Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten van burgers worden gerespecteerd. Het recht op persoonlijke vrijheid is gewaarborgd in de Grondwet en mensenrechtenverdragen. Bij uitoefening van een bevoegdheid tot aanhouding wordt een inbreuk gemaakt op dit grondrecht. Hierbij dient het evenredigheidsvereiste in acht te worden genomen. Dit vereiste houdt in dat bestuursorganen voor het bereiken van een doel een middel aanwenden dat voor de betrokkenen niet onnodig bezwarend is en dat in evenredige verhouding staat tot dat doel. Politieambtenaren dienen dan ook een werkwijze te kiezen die een zo gering mogelijk inbreuk op de persoonlijke vrijheid maakt.

Voor de Nationale ombudsman is vast komen te staan dat verzoekster na haar staande houding haar rijbewijs heeft overhandigd aan de betrokken politieambtenaren. Gelet op het proces-verbaal van bevindingen is het voor de Nationale ombudsman duidelijk geworden dat de betrokken politieambtenaren ervan overtuigd waren dat verzoekster zich schuldig maakte aan een overtreding door niet op eerste aanvraag een correct adres op te geven, waardoor verzoekster werd aangemerkt als verdachte van die overtreding. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman dient de politie de vraag of zij verzoekster kon aanmerken als verdachte van een strafbaar feit te onderscheiden van de vraag of zij mocht overgaan tot aanhouding van verzoekster. Dat verzoekster door de betrokken politieambtenaren als verdachte werd aangemerkt - daargelaten of dit terecht was - brengt dan ook niet automatisch met zich mee dat zij verzoekster mochten aanhouden.

De Nationale ombudsman overweegt als volgt. Een aanhouding heeft tot doel onderzoek in te stellen naar een mogelijk gepleegd strafbaar feit en/of de identiteit van de verdachte. Uit de verklaringen van de betrokken politieambtenaren kan afgeleid worden dat de aanhouding van verzoekster tot doel had om nader onderzoek in te stellen naar haar identiteit. Verzoekster had echter met het overhandigen van haar rijbewijs haar identiteit bekendgemaakt en daardoor beschikten de politieambtenaren over haar burgerservice-nummer. Aan de hand daarvan was het mogelijk voor de betrokken politieambtenaren om in de daartoe bestemde systemen, zoals de GBA, het adres van verzoekster te achterhalen. Uit de verklaring van een van de betrokken politieambtenaren blijkt dat dit ook ter plaatse is gebeurd, immers werd het een en ander gecontroleerd en geverifieerd bij een politiebureau, waardoor het adres van verzoekster waar zij volgens de GBA stond ingeschreven bij de politieambtenaren reeds bekend was. Daarmee was de overbrenging van verzoekster naar het politiebureau volstrekt onnodig en overbodig geworden voor het verrichten van onderzoek naar de adresgegevens van verzoekster. Daar komt bij dat van de politie verwacht mag worden dat zij met passende professionaliteit met een burger kunnen omgaan ook indien deze mogelijk escalerend gedrag vertoont. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman komt het aanhouden en overbrengen van verzoekster naar het politiebureau in deze context over als sanctionerend en als zodanig als misbruik van bevoegdheid. Gezien het voorgaande is met de aanhouding van verzoekster het behoorlijkheidsvereiste dat grondrechten, in dit geval het recht op persoonlijke vrijheid, worden gerespecteerd geschonden.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Hoewel de klacht inzake het aanleggen van de handboeien door de korpsbeheerder gegrond is geacht, heeft de korpsbeheerder daaraan geen consequenties verbonden. Daarin ziet de Nationale ombudsman mede gelet op het voorgaande aanleiding om een aanbeveling te doen.

Conclusie

De klacht over het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland is gegrond, wegens schending van het vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten, in dit geval het recht op persoonlijke vrijheid, worden gerespecteerd.

Aanbeveling

De Nationale ombudsman doet de korpsbeheerder de aanbeveling om aan de gegrondverklaring van de klacht inzake het gebruik van de handboeien, een passend gebaar richting verzoekster te verbinden.

Slotbeschouwing

Deze zaak vormt een schoolvoorbeeld van disproportioneel en niet-professioneel politieoptreden. Het betreft ambtenaren van het korps Amsterdam-Amstelland. Eerder is mij opgevallen dat het in dit korps kennelijk normaal wordt gevonden om iemand die zich na een verkeersovertreding afdoende legitimeert (door een paspoort of rijbewijs met burgerservicenummer), aan te houden als hij weigert zijn adresgegevens te verstrekken. Zie de rapporten 2009/258 en 2009/259 van de Nationale ombudsman. In de onderhavige zaak – die overigens speelde voordat deze rapporten werden uitgebracht – gaat de politie nog een stap verder. Een acht maanden zwangere vrouw die wordt staande gehouden omdat zij geen autogordel draagt terwijl zij haar auto bestuurt is bereid de bekeuring te betalen en legitimeert zich met haar rijbewijs en burgerservicenummer. Zij toont een visitekaartje met daarop het adres en vraagt de bekeuring naar dat adres te sturen.

Omdat dat adres niet overeenkomt met het adres waarop zij – na navraag ter plaatse – in de GBA blijkt te zijn ingeschreven, wordt zij aangehouden en geboeid afgevoerd naar het politiebureau. Later wordt zij door de rechter vrijgesproken van het opgeven van een vals adres.

Dat het geboeid afvoeren onbehoorlijk is, behoeft geen betoog. Deze klacht is dan ook door de korpsbeheerder conform het advies van de klachtencommissie gegrond geacht. Zelfs indien de politieambtenaren niet wisten dat de vrouw zwanger was, bood de Ambtsinstructie geen grondslag voor het geboeid afvoeren van iemand die zich op geen enkele wijze heeft verzet. Het grondrecht op bescherming van de lichamelijke integriteit is hiermee onvoldoende gerespecteerd.

Maar ook voor de aanhouding was geen enkele reden. De politie had inmiddels aan de hand van het burgerservicenummer het GBA-adres van de vrouw opgevraagd en als de politie van mening was dat zij een overtreding had begaan door een ander adres op te geven, had zij haar ter plaatse daarvoor kunnen bekeuren. De politie heeft de vrouw dan ook volstrekt onnodig van haar vrijheid beroofd.

Uit de stukken valt op te maken dat de vrouw kennelijk door haar als arrogant ervaren opstelling bij de politieambtenaren irritatie heeft opgewekt. Dat moge zo zijn, maar van de politie mag verwacht worden dat zij op een professionele manier met het gedrag van burgers omgaat. Daarbij pas niet het misbruiken van de bevoegdheid door iemand geboeid naar het politiebureau af te voeren.

Ik ga ervan uit dat de politie Amsterdam-Amstelland lering trekt uit het onderhavige rapport en de eerder vermelde rapporten 2009/258 en 2009/259.

De Nationale ombudsman,

dr. A.F.M. Brenninkmeijer